

Roller, uppdrag och beslutsbefogenheter

Lagstiftning av vikt i det politiska arbetet

- Grundläggande juridik och rättsprinciper
- Roller, ansvar, skyldigheter och rättigheter
 - RF
 - Nämnder
 - Ledamöter
- Arbetsmiljöansvar
- Det kommunalrättsliga styrsystemet - beslutsbefogenheter
- Näringsverksamhet, konkurrens, ägarstyrning, uppsikt
- Korruption och jäv
- Offentlighet och sekretess

En regions ansvar

- Regioner sköter på demokratins och den kommunala självstyrelsens grund de angelägenheter som anges i kommunallagen eller annan författning. (1 kap. 2 § KL)
- Medlem i regionen är den som är medlem av en kommun inom regionen/länet

Grundlagsreglering

- *”Den offentliga makten utövas under lagarna”*
(RF 1 kap 1 §)
- Förvaltningsmyndigheter ska *”i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet”* (RF 1 kap 9 §)

Vad får en region göra enligt kommunallagen?

- Regioner får själva ha hand om **angelägenheter av allmänt intresse** som har **anknytning till regionens område** eller deras **medlemmar**. (Lokaliseringsprincipen, 2 kap. 1 § KL)
- Regioner får inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan (d.v.s. det privata näringslivet) ska ha hand om. (2 kap. 2 § KL)

Några övriga grundläggande kommunalrättsliga principer

- Likställighetsprincipen (2:3 KL)
- Självkostnadsprincipen (2:6 KL)
- Principen om ickevinstsyfte, (2:7 KL)
- Underskottsprincipen (2:5 KL)
- Proportionalitetsprincipen (5 § FL)

I ett yttrande från en kommunstyrelse till kammarrätten:

"Kommunallagen är nog bra, men det är ändå vi politiker som har ansvaret och fattar de rätta besluten"

- RF – den offentliga makten utövas under lagarna
- KL – 6 kap. 6 § korrekt, ansvaret ligger på er förtroendevalda
- ??? -

Fullmäktiges uppgifter

5 kap. 1 § KL

Fullmäktige beslutar i ärenden av ***principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för*** kommunen eller ***regionen***, främst

- mål och riktlinjer för verksamheten,
- budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor,
- nämndernas organisation och verksamhetsformer,
- val av ledamöter och ersättare i nämnder och beredningar,
- val av revisorer,
- grunderna för ekonomiska förmåner till förtroendevalda,
- årsredovisning och ansvarsfrihet,
- folkomröstning i kommunen eller landstinget, och
- extra val till fullmäktige.

Ärenden av principiell beskaffenhet eller av större vikt för regionen får inte delegeras till styrelse eller nämnd.

Fullmäktiges förhållande till nämnderna

- Fullmäktige är nämndernas uppdragsgivare
- Nämnderna är uppdragstagare till fullmäktige och separata förvaltningsmyndigheter
- Fullmäktige har det yttersta ansvaret inför medborgarna. I de allmänna valen utkrävs ansvar. Under mandatperioden bedömer och prövar fullmäktige nämndernas ansvarstagande – t.ex. genom revisorerna och revisionskontoret

12 kap. 2 § regeringsformen

Ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag.

=>

- Regionfullmäktige får inte bestämma hur en nämnd eller en tjänsteman ska besluta (= beslut av förvaltningsmyndighet)
- Inte heller nämnd får bestämma hur tjänsteperson ska besluta med stöd av delegation, ingen överprövningsfunktion.

Styrelsens uppgifter

6 kap. Styrelsen och övriga nämnder

1 § - Styrelsen ska **leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet**. Styrelsen ska även ha uppsikt över sådan **avtalssamverkan** som sker enligt 9 kap. 37 § eller enligt annan lag eller författning.

Styrelsen ska också ha **uppsikt** över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana **juridiska personer** som avses i 10 kap. 2–6 §§ och sådana **kommunalförbund** som kommunen eller landstinget är medlem i

Nämndernas uppgifter

6 kap. 3 § KL

Nämnderna beslutar i frågor som rör förvaltningen och i frågor som de enligt lag eller annan författning ska ha hand om.

Nämnderna beslutar också i frågor som fullmäktige har delegerat till dem.

6 kap. 4 §

Nämnderna bereder fullmäktiges ärenden och ansvarar för att fullmäktiges beslut verkställs

Nämndernas uppgifter - forts

6 kap. 6 § KL

Nämnderna ska var och en inom sitt område **se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.**

De ska också **se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.**

Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan.

Nämndernas uppgifter – SKR - Ansvaret som ledamot i nämnd

”Arbetet i nämnden handlar i praktiken om att styra, följa upp och kontrollera samt vidta åtgärder. Så här kan detta beskrivas i mera konkreta termer:

Nämnden **utgår** i sitt arbete från fullmäktiges uppdrag, mål och beslut samt den lagstiftning och de föreskrifter som styr verksamheten.

Nämnden **tolkar och konkretiserar** dessa grundförutsättningar till egna mål, planer, uppdrag och aktiviteter inom nämndens verksamhetsområde.

Nämnden **lägger fast** budget (utifrån fullmäktiges budget), organisation, delegationsordning, eventuella riktlinjer och rutiner för att definiera förutsättningar, ansvarsfördelning, arbetssätt med mera.”

Summering - Nämndernas ansvar enligt KL

- Genomföra uppdrag från fullmäktige
- Fatta beslut inom ramen för sitt uppdrag och besluta i de ärenden fullmäktige delegerat till nämnden
- Se till att verksamhet bedrivs enligt reglementet och mål och riktlinjer från fullmäktige samt enligt tillämpliga lagar och andra författningar
- Se till att det finns en tillräcklig intern kontroll och att verksamheten i övrigt bedrivs på ett tillfredsställande sätt
- Redovisa/återrapportera uppdrag till fullmäktige
- Bereda ärenden till fullmäktige
- Verka för samråd med de som nyttjar nämndens tjänster.

Beredningstvång till RF

- Berörd nämnd eller fullmäktigeberedning (5:26 KL)
- Om endast fullmäktigeberedning – berörd nämnd ska ges tillfälle att yttra sig (5:27 KL)
- Styrelsen ska alltid ges tillfälle att yttra sig i ärende som beretts av annan nämnd eller fullmäktigeberedning.
 - Sista instansansvar (kan => tre underlag till RF, RF-beredningens, berörd nämnds yttrande och RS:s yttrande)

De enskilda ledamöternas ansvar

- Verkar i ett kollektivt sammanhang, ledamöterna ansvarar tillsammans, varje ledamot har lika ansvar
- Endast reservation undantar ansvar för nämndens beslut
- Man representerar olika **helheter** i regionen, inte enskilda eller individuella delar
- Som ledamot har man ett **straffansvar** (ex. brott mot tystnadsplikt, mutbrott, dataintrång), ett **revisionsansvar** (ansvarsfrihet) och ett **skadeståndsansvar**

Aktivitetskrav på de enskilda ledamöterna

- Man ska delta i arbetet och på sammanträden
- Man ska ha kännedom om och följa mål, beslut och gällande lagstiftning
- Beakta eventuella jävssituationer. Individuellt ansvar
- Rätt att erhålla sakinformation och inhämta fakta från förvaltningsorganisationen
- Ska inte agera utanför uppdragets förutsättningar och ramar
 - Man ska inte styra eller påverka tjänstepersonshandläggningen

Några exempel

- Brev från en KS till förvaltningschef på miljö- och hälsoskyddsnämnd
 - KS ville att MHN skulle återkalla ett överklagande i ett tillsynsärende
 - JO – mycket kritisk till KS:s agerande trots en styrelses överordnade roll (leda, samordna och uppsikt)
 - OK att lämna sakupplysningar under iakttagande av ”...stor försiktighet.”
- Stoppad sagostund på bibliotek
 - Ej nämndbeslut, sålunda en åsikt eller icke-bindande viljeyttring från förtroendevald/-förtroendevalda.
 - Fel av tjänstepersonsorganisationens ledning **”Vi fick ett politiskt direktiv att ställa in. Vårt uppdrag är ju att följa politiska beslut och direktiv”**

Arbetsmiljö - ansvar och uppgifter

Fördelning av arbetsmiljöuppgifter och den politiska
ledningens roll i arbetsmiljöarbetet

Fördelning av arbetsmiljöuppgifter

- Fullmäktige är yttersta representant för arbetsgivaren och har därmed det yttersta arbetsmiljöansvaret.
- Förtroendevalda i varje nämnd med verksamhetsansvar ska se till att förutsättningarna finns - det praktiska arbetsmiljöarbetet sköts sedan av chefer och medarbetare.
- Högsta ledningen har **alltid** det yttersta arbetsmiljöansvaret.
- Vidarefördelning av arbetsmiljöuppgifter ska ske skriftligen och undertecknas av båda parter.

Vad ska fullmäktige och nämnder göra?

- Hålla uppsikt över arbetsmiljön – bevaka och följa utvecklingen i verksamheterna
- Besluta om principiell riktning och övergripande mål – t.ex. i Regionens Arbetsmiljöpolicy och Regionplan
- Efterfråga information från tjänsteorganisationen vid behov – t.ex. om signaler på försämring finns eller om något särskilt händer
- Arbetsmiljölagstiftning (AML, AFS – föreskrifter etc.). *”...se till att verksamheten bedrivs i enlighet med ... de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.”*
- Säkerställa kompetens i arbetsmiljöfrågor i verksamheten

Fördelning av arbetsmiljöuppgifter

- I arbetsmiljösammanhang skiljer man på *uppgifter* och *ansvar*
 - *Ansvar* är det juridiska ansvaret – fastställs om något händer (arbetsmiljöbrott)
 - *Uppgifter* är det arbete som utförs rent praktiskt och det som kan fördelas i en organisation
- Ansvar (straffansvar) kan inte fördelas på förhand utan fastställs av domstol efter att något inträffat och utredning gjorts.

Fördelning av arbetsmiljöuppgifter

- Tydlig och skriftlig fördelning av konkreta arbetsmiljöuppgifter.
 - Riktlinje och rutiner finns
- Den som tilldelas uppgifter ska ha tillräcklig kunskap, befogenhet och resurser.
 - Ska följas upp regelbundet av den som fördelar.
 - Årlig uppföljning SAM
- Ansvaret för arbetsmiljöuppgifter kan, och ska, returneras vid behov.
- Vid otydlighet i fördelningen ligger ansvaret för arbetsmiljöuppgifterna kvar på den högre beslutsnivån.
- Det är hur arbetsmiljöarbetet *fungerar i praktiken* som är det viktiga.

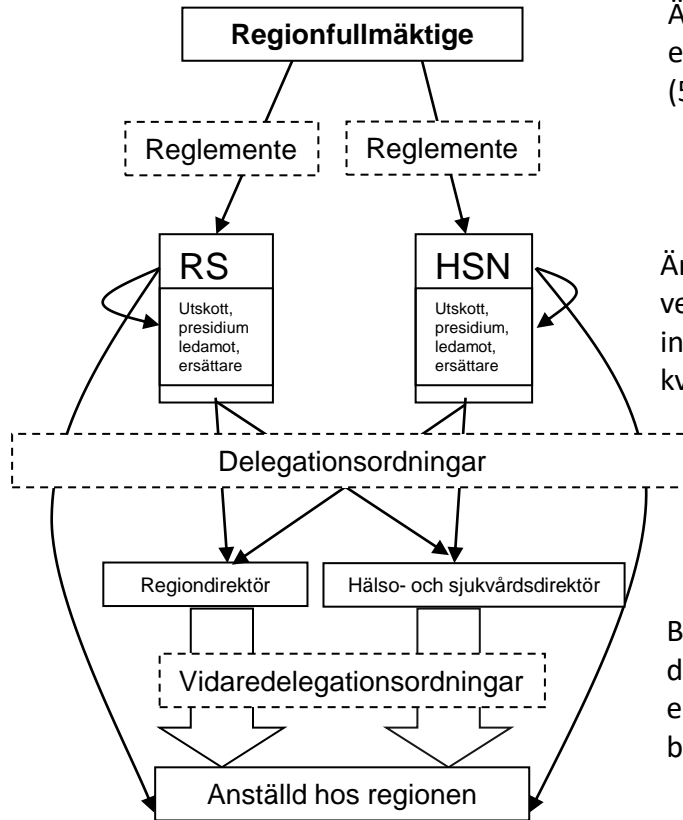
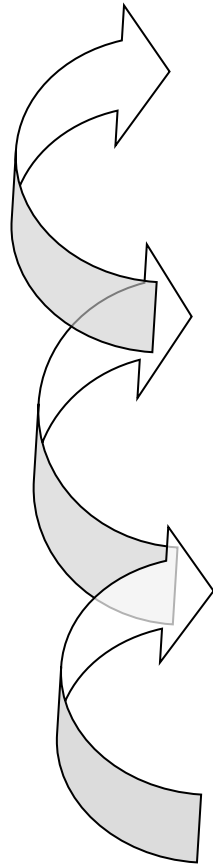
Göta Hovrätt, mål nr B 2701-05

- En arbetstagare omkom vid ett rivningsarbete som utfördes av kommunens sysselsättningsenhet.
- Kommunstyrelsens ordförande, förvaltningschefen och en arbetsledare åtalades för arbetsmiljöbrott och vållande till annans död. Kommunstyrelsens ordförande och förvaltningschefen dömdes medan åtalet mot arbetsledaren ogillades. Arbetsgivaren/kommunen hade brustit i tillsyn och kontroll av arbetsmiljön samt underlåtit att vidta skyddsåtgärder.
- Domen väckte uppmärksamhet bl.a. för att en politiskt förtroendevald, **kommunstyrelsens ordförande, dömdes för arbetsmiljöbrott** tillsammans med förvaltningschefen. Hovrätten pekade på kommunstyrelsens roll som kommunens högsta samordnande och ansvariga organ för bl.a. arbetsmiljön.

Det kommunalrättsliga styrsystemet

- delegation av beslutsbefogenheter

Krav på
återrapportering
från de olika
beslutsnivåerna
till ovanliggande
nivå.
(6:40, 7:8 KL)

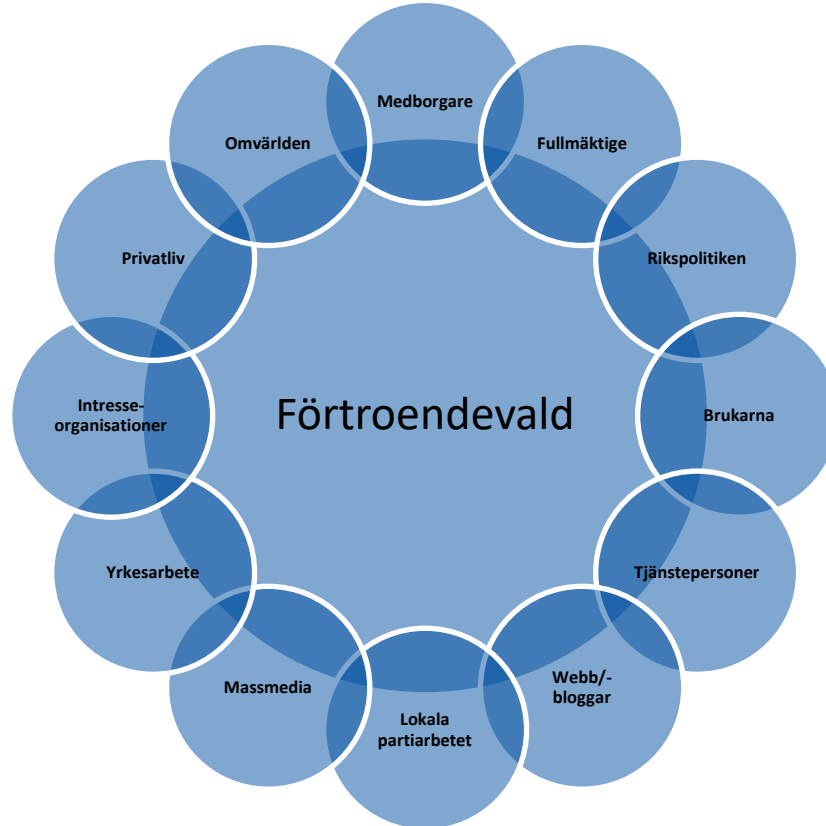
Ärenden av principiell beskaffenhet
eller av större vikt för regionen
(5:1 KL)

Ärenden avseende
verksamhetens mål,
inriktning, omfattning eller
kvalitet etc. (6:38 KL)

Beslut med stöd av
delegation/vidaredelegation
eller rena verkställighets-
beslut

Korruption och jäv

Förtroendevaldas "vardag"

Regiondirektör dolde bjudmiddag med Vårdinnovation

Sjukvård Regiondirektör Alf Jönsson krävde öppenhet i utredningen kring Vårdinnovation. Men berättade själv inte för utredarna om bjudmiddagen med bolagets vd. Det framkom när notan hittades av SVT:s reportrar.

9 november 2021, 13:58

Datajätten skänker miljoner till kommuner: "Risk att förtroendet minskar"

Näringsliv Microsoft har skänkt totalt 10 miljoner kronor till projekt i kommuner där företaget etablerat datacenter. Tveksamt om det är lämpligt, enligt experter.

20 september 2021, 12:24

En av tre tror att upphandlingar är riggade

Upphandling Nästan var tredje svensk tror att företag använder mutor eller personliga kontakter för att vinna upphandlingar. Och det är fler än tidigare som tror att korruptionen ökat, enligt en ny rapport.

15 juni 2021, 11:26

Vårdexpressen: Fängelse och miljonskadestånd för tjänstemän i muthärva

Upphandling Tre av de åtalade i mutskandalen kring Vårdexpressen döms till fängelsestraff och ska betala skadestånd på 27 miljoner kronor till Region Skåne och Västra Götalandsregionen.

...

28 maj 2021, 11:49

Kommunalråd avgick för mutbrott – nu döms han

Kommunpolitik Kommunalrådet lät sig bjudas på en resa till Skottland. Nu döms han till dagsböter.

5 maj 2021, 10:25

”Korruptionen i vård och omsorg måste bekämpas”

Debatt Vård och omsorg är en av de sektorer där flest mutbrottsdomar meddelas. Det behövs därför ett omfattande antikorrupsionsarbete för att förhindra att brotten begås, skriver Institutet mot mutors nya generalsekreterare Hayaat Ibrahim.

11 november 2021, 05:00

- Korruption är ett hot mot beslutsprocesser i samhället och därmed skadligt för medborgarna. (prop. 2011/12:79 En reformerad mutbrottslagstiftning)
- Region Västerbotten agerar på medborgarnas uppdrag och medfinansiering från medborgarna.
 - Vi får inte agera på ett sådant sätt att förtroendet för vår saklighet eller opartiskhet kan rubbas. ***En anställd eller förtroendevald ska inte ens kunna misstänkas för att låta sig påverkas av ovidkommande önskemål eller hänsyn i sitt arbete.*** (SKR, Om mutor och jäv) (SKR – ”motverka korruption”)
- RVs Riktlinje mot korruption och muta -
[https://vlladmin.sharepoint.com/sites/ledningssystem-ledningsstaben/Faststllda%20dokument/Riktlinjer%20mot%20korruption%20och%20mutor\(252522\).pdf](https://vlladmin.sharepoint.com/sites/ledningssystem-ledningsstaben/Faststllda%20dokument/Riktlinjer%20mot%20korruption%20och%20mutor(252522).pdf)

Den goda förvaltningsmyndigheten

5 § Förvaltningslagen

Krav på stöd i rättsordningen.

Myndigheten ska agera **sakligt och opartiskt**.

Myndighetens åtgärder ska vara rimliga i förhållande till de olägenheter som uppstår för den enskilde

Proportionalitetsprincip

Korruption

- Generell innebörd - ***att utnyttja sin offentliga ställning för att uppnå otillbörlig fördel för egen eller annans vinning.*** (Baserat på Transparency Internationals svenska definition)
- Muta (tagande och givande) = huvudgärning
- Korruptionsanknutna gärningar, ex:
 - Trolöshet mot huvudman
 - Handel med inflytande
 - Vårdslös finansiering av mutbrott
 - Jäv (nepotism - vänskapskorruption och svågerpolitik)

Jäv

Fullmäktigejävet (5 kap. 47 § KL)

- Sakägar- och intressejäv
- En ledamot får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv, ledamotens make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående.
- ledamot av fullmäktige ska självmant ge tillkänna om denne känner till någon omständighet som kan antas utgöra jäv mot henne/honom.
- Jävsfrågan bedöms normalt med utgångspunkt i den förtroendevaldas egna uppgifter

Jäv i regionens nämnder

- Strängare jävsregler gäller för nämndsledamöter
- Omfattar all ärendehantering
- Gäller såväl förtroendevalda (6:28 KL) som anställda (7:4 KL)

Jäv i regionens nämnder

KL 6 kap. 28-32 §§

- Syfte: - Undvika eget gynnande
 - Bibehålla och stärka allmänhetens förtroende för regionens objektivitet
- Gäller all ärendehandläggning inkl. beslut
- 1 kap. 9 § RF om saklighet och opartiskhet => jävsreglerna även omfattar konsulter. Om konsulten skulle varit jävig såsom anställd ska konsulten inte anlitas.
- Eget ansvar

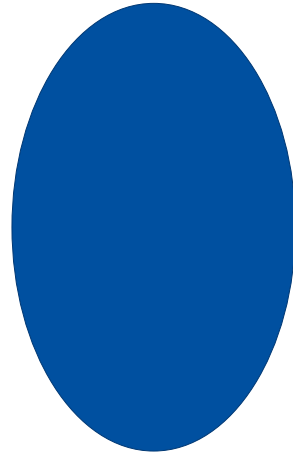
Jävsgrunder

- **Sakägar-, intresse- och släktskapsjäv**
- Ställföreträdarjäv (förmyndare, god man, förvaltare)
- Tillsynsjäv (KL)
- Ombudsjäv
- **Delikatessjäv** - i övrigt särskild omständighet” ... ”ägnad att rubba förtroendet” för saklighet och objektivitet (ex. uppenbar vän eller ovän, ekonomiskt beroende)

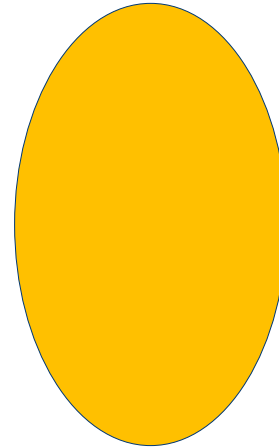
Näringsverksamhet, konkurrens, ägarstyrning och uppsikt

Problembeskrivning

Traditionell kommunal verksamhet

Det egentliga näringslivet

Gråzon/problemområde

Kommunal näringsverksamhet - Fyra viktiga områden

- Kommunalrätten
- Konkurrenslagstiftning
- LOU
- EU:s statstödsregler

Viktigt för att kunna hantera
gränsdragningen mellan
Sedvanlig kommunal affärs-
verksamhet och Det egentliga
näringslivet

Om närings-
verksamheten läggs i
ett AB tillkommer ABL

Regionen är inte privat verksamhet

- Oberoende av i vilken associationsrättslig form verksamheten bedrivs
- Regioner får driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och syftar till att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna. (2 kap. 7 § KL)
 - sedvanlig kommunal affärsverksamhet, t.ex. energiförsörjning, renhållning, busstrafik, idrottsarenor etc. Ofta finns det en lagstadgad förpliktelse i bakgrunden.
 - Självkostnadsprincipen vägledande
 - Förbud mot spekulativ verksamhet

- Vissa verksamheter ska enligt lag drivas affärsmässigt (t.ex. kollektivtrafik) => självkostnadsprincip etc. inte gäller.
- Regioner får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i regionen.
Individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det. (2 kap 8 § KL)

Konkurrenslagen

3 kap. 27 §

Staten, en kommun eller en region får förbjudas att i en säljverksamhet som omfattas av 1 kap. 5 § första stycket tillämpa ett visst förfarande, om detta

- snedvrider, eller är ägnat att snedvrیدا, förutsättningarna för en effektiv konkurrens på marknaden, eller
- hämmar, eller är ägnat att hämma, förekomsten eller utvecklingen av en sådan konkurrens.

Förbud får inte meddelas för förfaranden eller säljverksamheter som är försvarbara från allmän synpunkt eller är förenlig med lag (KL).

Överlämnande av kommunala angelägenheter

10 kap. 1 § KL

Regionfullmäktige får, om inte lag stadgar att angelägenheten ska drivas av kommunal nämnd, överlämna skötseln av en kommunal angelägenhet till en juridisk person eller enskild individ

Helägda bolag

10 kap. 3 § KL Om en kommun eller ett landsting med stöd av 1 § lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till ett helägt aktiebolag, **ska fullmäktige**

1. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,
2. se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen,
3. utse samtliga styrelseledamöter,
4. se till att det anges i bolagsordningen att fullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas,
5. utse minst en lekmannarevisor och
6. se till att bolaget ger allmänheten ges insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.

Kommunala ändamål och befogenheter

- Allmännyttta
- Anknytning till regionen eller dess medborgare
- Likställighet
- Ej individuellt inriktat stöd
- Proportionalitet
- Självkostnad
- Ej vinstsyfte

Delägda bolag

10 kap 4 § KL

- Innan skötseln av en kommunal angelägenhet överlämnas ska fullmäktige se till att 3 § tillämpas i **rimlig omfattning** med hänsyn till:
 - Andelsförhållandena
 - Verksamhetens art och
 - Omständigheterna i övrigt

Förstärkt uppsiktsplikt för regionstyrelsen

Styrelsen ska i årliga beslut för varje aktiebolag pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder (6 kap. 9 § KL)

Granskningen omfattar varje bolags verksamhet i dess helhet. Inte enskilda affärshändelser eller beslut

Styrelsen ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 3–5 §§ är uppfyllda i fråga om sådana aktiebolag som avses i de bestämmelserna. (6 kap. 10 KL§)

Offentlighet och sekretess

Yttre sekretess = tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen

Inre sekretess = Patientdatalagen

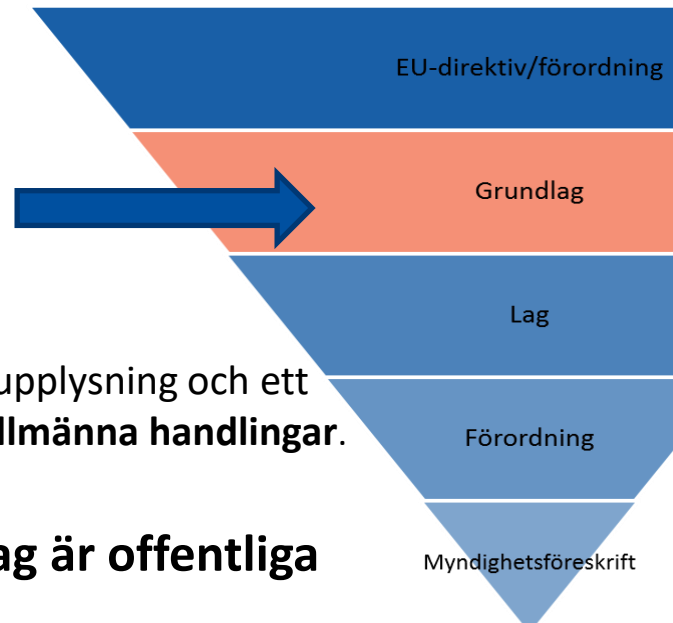
Offentlighetsprincipen

Tryckfrihetsförordningen (TF)

2 kap. Om allmänna handlingars offentlighet

1 § Till främjande av ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande ska **var och en** ha rätt att ta del av **allmänna handlingar**.

Allmänna handlingar som inte är hemliga enligt lag är offentliga

Offentlighetsprincipen i kommunala bolag (2 kap. 3 § OSL)

TFs reglering av offentlighetsprincipen ska i tillämpliga delar gälla också handlingar hos juridiska personer där regioner utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Sådana juridiska personer ska vid tillämpningen av denna lag jämföras med myndigheter.

Regionen anses utöva ett rättsligt bestämmande inflytande om de ensamma eller tillsammans

1. Har mer än hälften av samtliga röster i den juridiska personen
2. Har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i styrelsen

Offentlighetsprincipen och privata utförare

10 kap. 9 § KL

Om regionen sluter avtal med en privat utförare, ska regionen genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över

Alltså indirekt offentlighet. Inte direkt gentemot den privata utföraren. Sekretesshänsyn behöver tas, t.ex. affärshemligheter och driftsinformation.

Vad är en handling och när blir den allmän?

Handling

Med handling avses en framställning i skrift eller bild samt en upptagning som endast med tekniska hjälpmedel kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt (2 kap. 3 § TF)

En handling är allmän, om den är:

1. Förvarad och inkommen hos en myndighet eller
2. Förvarad och upprättad hos en myndighet.

Omfattas av
offentlighetsprincipen
- varje svensk
medborgare ska ha
rätt att taga del av
allmänna handlingar.

Potentiella handlingar

2 kap 6 § tryckfrihetsförordningen

En upptagning som avses i 3 § anses förvarad hos en myndighet, om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt.

En sammanställning av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling anses dock förvarad hos myndigheten endast om myndigheten kan göra sammanställningen tillgänglig med rutinbetonade åtgärder och inte annat följer av 7 §

Rätten att ta del av allmänna handlingar

2 kap. 15 § TF

Den som begär ut en allmän handling som får lämnas ut ska **genast eller så snart det är möjligt och utan avgift få ta del av handlingen på stället på ett sådant sätt att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt.** En handling får även skrivas av, avbildas eller tas i anspråk för ljudöverföring. **Kan en handling inte tillhandahållas utan att en sådan del av handlingen som inte får lämnas ut röjs, ska den i övriga delar göras tillgänglig för sökanden i avskrift eller kopia.**

En myndighet är inte skyldig att tillhandahålla en handling på stället, om det möter **betydande hinder.** Detsamma gäller en upptagning som avses i 3 §, om sökanden utan beaktansvärd olägenhet kan ta del av upptagningen hos en närbelägen myndighet.

Begäran om utlämnande av e-post

- E-post, e-postloggar och "ärendelista" utgör allmän handling om de är upprättade eller inkomna.
- Intern e-post kan utgöra allmän handling men ofta inte. Det är endast i den del e-posten tillför sakuppgifter till ett ärende. I normalfallet utgör intern e-post minnesanteckning kopplad till beredning av ett ärende.

Sekretesskyddad allmän handling – några

exempel – Det allmännas ekonomiska intressen och upphandling)

19 kap. 3 §

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till ärende om förvärv, överlåtelse, upplåtelse eller användning av egendom, tjänst eller annan nyttighet, om det kan antas att det allmänna lider skada om uppgiften röjs.

Om ett sådant ärende rör upphandling, får uppgift som rör anbud eller som rör motsvarande erbjudande inom en region inte i något fall lämnas till någon annan än den som har lämnat anbudet eller erbjudandet förrän alla anbud eller erbjudanden offentliggörs eller beslut om leverantör och anbud fattats eller ärendet dessförinnan har slutförts (tilldelningsbeslut)

Hälso- och sjukvårdsuppgifter

25 kap. 1 § OSL.

Sekretess gäller inom hälso- och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Detsamma gäller i annan medicinsk verksamhet, exempelvis rättsmedicinsk och rättspsykiatrisk undersökning, insemination, befruktning utanför kroppen, fastställande av könstillhörighet, abort, sterilisering, omskärelse och åtgärder mot smittsamma sjukdomar.

Enskildas affärsförbindelse med regionen

31 kap. 16 §

- Sekretess gäller för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden när denne ... har trätt i affärsförbindelse med regionen, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs

Sekretessbrytande bestämmelser - exempel

- "Maskning" TF 2:12 - eg. sekretessbeslut.
- Samtycke (10 kap. 1 §, 12 kap. 1 §)
- 10 kap 21 § OSL - Misstanke om brott mot unga
 - Lämna uppgift till åklagare eller polis
 - Misstanke som rör vissa typer av brott (3, 4 och 6 kap. BrB)
- 10 kap 23 § OSL Misstanke om brott.
 - Lämna uppgift till åklagare, polis etc.
- Lämna uppgifter till vissa myndigheter
 - T.ex. Försäkringskassan (sjukpenning), socialnämnden (orosanmälan), IVO (tillsyn), Transportstyrelsen (körkort) etc.

Avslagsbeslut

- Information om myndighetens preliminära inställning ska avges av den som har handlingarna i sin vård alt. kunskap om handlingarnas innehåll
- Informera om rätten till ett skriftligt myndighetsbeslut
- Om så önskas blir förvaltningslagen tillämplig
 - Delegation krävs för beslut på tjänstepersonsnivå. Annars nämndbeslut.
 - Paragrafhänvisning
 - Beslutsmotivering och
 - Överklagandehänvisning

Vad händer vid sekretessbrott ?

- Brottbalken 20 kap 3 §
- **Röjer någon uppgift**, som han är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för **brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år**.

Hantering av uppgifter inom RV

- I princip ingen sekretess enligt OSL
 - Självständiga enheter, t.ex. forskning
 - Nämndgräns (dock inte rörande hälso- och sjukvårdsuppgifter, 25:11 OSL.)
- Inre sekretess – patientdatalagen (behörig personal)
 - Vårdgivarens behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården.
- Behörig:
 - arbetar hos vårdgivaren och
 - deltar i vården av patienten eller
 - av annat skäl behöver uppgifterna för sitt arbete inom hälso- och sjukvården (ex. ekonomiadm. statistik, verksamhetsutveckling)

Politiker och förtroendevalda saknar således behörighet för elektronisk åtkomst till dokumenterade uppgifter om en patient

Brott mot inre sekretess

- **Dataintrång 4 kap. 9 c § BrB**
- Den som ***olovligen bereder sig tillgång*** till en uppgift som är avsedd för ***automatiserad behandling*** eller olovligen ändrar, utplånar, blockerar eller i register för in en sådan uppgift döms för ***dataintrång*** till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som olovligen genom någon annan liknande åtgärd allvarligt stör eller hindrar användningen av en sådan uppgift.

Tack!